

بینش اقتصادی

نشریه بینش اقتصادی

ماهنامه دانشجویان اقتصاد علامه طباطبایی

شماره دوم: اسفند 1400

مرز پر گهر

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

انتخاب صحیح، اقتصادی بی نقص را رقم میزند. بهتر است به متخصصین رشته ی اقتصاد تکیه کنیم.

معرفی نشریه

جمعی از دانشجویان کارشناسی اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی گرد هم آمدهایم تا در نشریه ی خود میزبان شما باشیم.

نشریه ی بینش اقتصادی، نشریه ای است که به وسیله ی ذره بین اقتصاددانان متخصص، در نظر دارد تا به شناسایی مسائل و مشکلات اقتصادی پردازد و راه حل های تئوریک مربوط به این مشکلات را ارائه دهد. این نشریه به صورت ماه نامه با هدف شفاف سازی مباحث اقتصادی به عنوان یک مجله ی علمی تخصصی، جامعه ی هدف خود را بر روی جامعه ی اقتصاددانان و پژوهشگران اقتصادی متمرکز کرده است. در نهایت میتوانیم از نشریه ی بینش اقتصادی به عنوان بستری برای تحقیق، تعریف، شناسایی و شفاف سازی مشکلات اقتصادی یاد کنیم.

شناسنامه:

صاحب امتیاز و مدیر مسئول: آرزو دهقان نیری / **سردبیر:** نازنین فرقانی / **تحریریه:** مریم قاسمی: دبیر تحریریه / دبیر نویسندگان: ارشیا مهرپور / شیرین تجلی: اقتصاد انرژی و اقتصاد آموزش / بهینا فتوحی، علی خبازیان: اقتصاد سیاسی / مسعود محبی: اقتصاد کشاورزی / **اعضای هیئت تحریریه:** علی خبازیان، صلاح الدین رضایی، سینا مرادی، امیرحسین کلانی، فائزه محبتی، مهشید عطایی، محمدصادق طبرزادی، مهرداد افضلی / **مدیر اجرایی:** سبا دوچی طوسی / **ویراستار:** نازنین فرقانی

تولید محتوا: مهدی دهقان

صفحه آرا و گرافیک: فرناز ناوند

ادرس تلگرام: @binesh_eghtesadi

ادرس اینستاگرام: binesh_eghtesadi.mag

سختن سردبیر

نازنین فرقانی

«سقوط نهاوند در 21 هجری، چهارده قرن تاریخ پر حادثه و باشکوه ایران باستان را پایان بخشید... برای پیشگیری از این انهدام و سقوط هیچ معجزه ای رخ نداد. کاخ پوشالی لرزان بدون آنکه هیچ نیروی شگرف آسمانی دخالت کند، به نوبه خود فرو میریخت.»

بخشی از کتاب دو قرن سکوت، اثر عبدالحسین زرینکوب

ایران سرزمینی است که تاریخ پر فراز و نشیبی را پشت سر گذاشته و به شکل امروزش تبدیل شده: سرزمینی زیبا و سرشار از منابع طبیعی همچون نفت و مواد معدنی، خاک حاصل خیز و از همه مهمتر، مردمانش. کشور ایران، کشوری کوهستانی، خشک و دارای اقوام متعدد است که در جنوب غربی قاره آسیا واقع است. بخش اعظم ایران از یک فلات کویری مرکزی تشکیل شده است که از هر طرف با رشته کوه های مرتفع احاطه شده. ایران هجدهمین کشور بزرگ جهان است. از دریای خزر در شمال تا خلیج فارس در جنوب امتداد دارد. ایران یکی از کشورهای بزرگ جهان در صادرات نفت است و از نظر منابع طبیعی غنی میباشد. این کشور از شمال با ارمنستان، آذربایجان و ترکمنستان، از شرق با افغانستان و پاکستان و از غرب با عراق و ترکیه مرز زمینی دارد. ایران حداقل از 4000 سال قبل از میلاد مسیح محل سکونت گاه های شهری سازمان یافته بوده است و حتی از آن زمان، تاریخ ایران با تاریخ کل منطقه درهم آمیخته شده است. در ابتدا ایلامی ها و مادها به قدرت های بزرگ بین النهرین سومری و آشور نو خراج می دادند؛ اما از حدود 1100 سال قبل از سال 550 قبل از میلاد، سلسله امپراتوری های ایران، ابرقدرت هایی بودند که از مصر، دریای مدیترانه و مرزهای اروپا در غرب تا رود سند در شرق بر منطقه تسلط داشتند. این قدرت یافتن با هخامنشیان آغاز شد، توسط اسکندر مقدونی و سلوکیان منقطع شد و با سلسله های اشکانی و ساسانی ادامه یافت. ورود اعراب در سال 633 پس از میلاد، نقطه عطفی در تاریخ ایران بود. زمانی که دین زرتشتی با اسلام جایگزین شد، آنچه به دنبال داشت الگویی بود که صدها سال تکرار می شد: یک حاکم قوی یک امپراتوری ایجاد میکند، با مرگ او ازهم گسیختگی به آرامی شروع میشود و حاکم دیگری دولت ضعیف شده را کنار میگذارد تا قدرت خود را آغاز کند. ایفاکنندگان این نقش شامل اعراب، چندین سلسله محلی و ترک و مغول بودند.

در سال 1502، سلسله صفویه ایران را به عنوان یک کشور مستقل بازسازی کرد. اسلام شیعه را به عنوان مذهب رسمی پذیرفت و امپراتوری را در بسیاری از مناطق گسترش داد. سقوط آنها در سال 1722 منجر به دور دیگری از سلسله های کوتاهمدت قبل از قاجار شد و بعدها پهلوی به حکومت سلطنتی ادامه دادند تا اینکه انقلاب سال 1979 جمهوری اسلامی را با خود به ارمغان آورد.

از جنبه اقتصادی در حال حاضر، بزرگ‌ترین مانع پیش روی اقتصاد ایران، انزوای مداوم این کشور از جامعه بین‌المللی است. این انزوا رشد کوتاه‌مدت و بلندمدت بازارهای آن را با مشکل مواجه کرده، دسترسی کشور به فناوری‌های پیشرفته را محدود کرده و مانع از سرمایه‌گذاری خارجی شده است. انزوای ایران محصول چندین عامل است که از مهم‌ترین آنها میتوان به تحریم‌های اعمال‌شده توسط جامعه بین‌المللی، به‌ویژه ایالات متحده اشاره کرد. قانون تحریم‌های ایران و لیبی در سال 1996، تحریم‌های موجود ایالات متحده بر واردات فرآورده‌های نفتی ایران را گسترش داد تا شامل ممنوعیت‌های گسترده سرمایه‌گذاری شرکت‌های آمریکایی و غیر آمریکایی در ایران شود. این ممنوعیت‌ها شامل ممنوعیت سفته بازی خارجی در توسعه نفت ایران، صادرات فناوری پیشرفته به ایران و واردات طیف وسیعی از محصولات ایرانی به ایالات متحده بود. تلاش‌های ایران برای حل مشکلات تحریم برای سرمایه‌گذاری خارجی با موفقیت محدودی مواجه شد، اما در اوایل قرن بیست و یکم تحریم‌های ایالات متحده همچنان پابرجا بود. اهداف بلندمدت ایران از زمان انقلاب 1979 استقلال اقتصادی، اشتغال کامل و استانداردهای زندگی راحت برای شهروندان بوده است، اما در پایان قرن بیستم آینده اقتصادی کشور با موانعی همراه شد. جمعیت ایران بیش از دو برابر رشد داشت و جمعیت آن به طور فزاینده‌ای جوان شد. در کشوری که به طور سنتی هم روستایی و هم کشاورزی بوده است، تولیدات کشاورزی از دهه 1960 به طور مداوم کاهش یافته است (در اواخر دهه 1990، ایران واردکننده عمده مواد غذایی بود)، و مشکلات اقتصادی در روستاها باعث شد تعداد زیادی از مردم شهرهای بزرگتر مهاجرت کنند. در شهرها نرخ باسوادی و امید به زندگی بالاست، در حالی که نرخ بیکاری نیز بالاست. تورم به طور منظم (در سالهای 1370 تا 1398) در محدوده 20 درصد سالانه است. ایران همچنان به یکی از منابع اصلی خود، یعنی استخراج نفت و گاز طبیعی برای صادرات وابسته است و دولت در فراهم کردن فرصت‌ها برای نیروی کار جوان‌تر و تحصیل‌کرده‌تر با مشکلات فزاینده‌ای مواجه است که منجر به احساس ناامیدی فزاینده در میان جوانان و دانشجویان شده است. از این رو این شماره از نشریه بینش اقتصادی، به مسائل و مشکلاتی می‌پردازد که مختص ایران و ایرانی است: از وابستگی به نفت تا بررسی اثر آموزش بر توزیع‌های درآمدی.

منابع:

Encyclopaedia Britannica / UNDP گزارش

جایگاه و نقش نفت در اقتصاد ایران

شیرین تجلی (کارشناس اقتصادی)

واقعیت آن است که بخش نفت در اقتصاد کشور، نقش مهم و پررنگ ایفا می‌کند و به نظر می‌رسد در آینده قابل پیش بینی نیز، این بخش همچنان از نقش قابل توجهی در عملکرد اقتصاد کشور برخوردار باشد. ارزیابی بخش نفت در اقتصاد کشور، از طریق بررسی سهم آن در تولید ناخالص داخلی می‌تواند مقرون به خطا در جهت کوچک نمایی باشد. مهم‌ترین نقش بخش نفت، تأمین درآمدهای ارزی کشور است و در نتیجه اتکای انکارناپذیر بخش‌های مختلف اقتصادی برای تأمین نیازهای وارداتی خود به درآمدهای حاصل از صادرات نفت از یک طرف و تأمین انرژی مورد نیاز کشور از سوی دیگر است. ضعف بخش نفت در هر یک از عرصه‌های صدور به دنیای خارج و یا عرضه داخلی انرژی به طور مستقیم تحرک اقتصادی را تحت الشعاع قرار می‌دهد و در نتیجه رونق و یا رکود اقتصاد کشور به میزان قابل توجهی تابع عملکرد این بخش می‌شود. نقش مهم دیگر بخش نفت در مقیاس اقتصاد کشور، تأثیر تعیین‌کننده آن بر توازن بودجه عمومی است. البته این جدای از تأثیر غیرمستقیم عملکرد این بخش بر درآمدهای مالیاتی و نیز سایر درآمدها است.

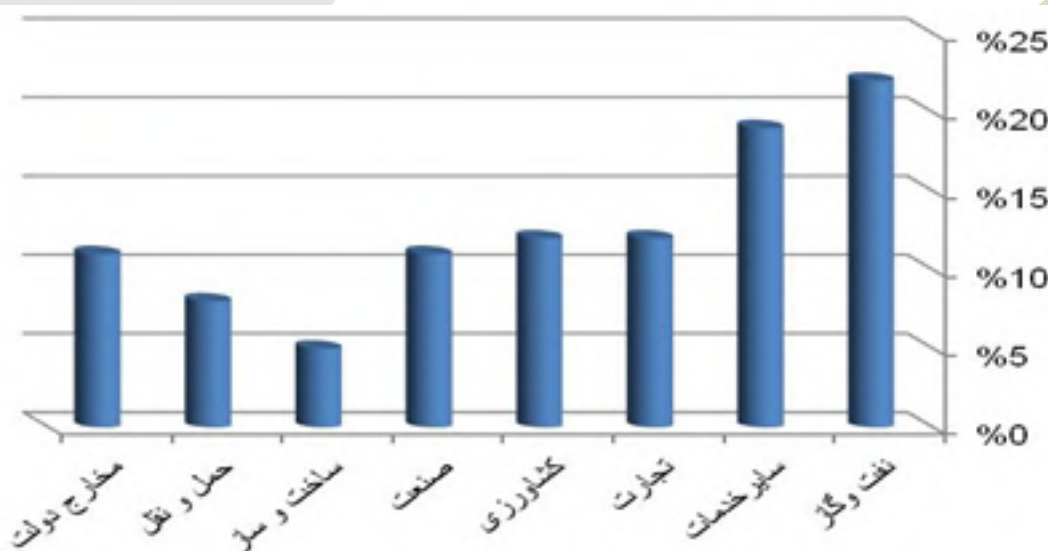
به طور کلی کاهش درآمدهای ارزی حاصل از صادرات نفت خام، موجب نامطلوب شدن وضعیت ارزی کشور و در نتیجه کاهش سرمایه‌گذاری و در پی آن افزایش بیکاری و در نتیجه درآمد حاصل از کار از یک طرف و کاهش عرضه کالا و خدمات از سوی دیگر بر رفاه اجتماعی تأثیر نامطلوب می‌گذارد. از سوی دیگر کاهش درآمد نفت موجب کاهش درآمدهای بودجه عمومی شده و توازن بودجه را بر هم می‌زند.

در مجموع طی صد سال گذشته با بهره‌گیری از استخراج، تولید، فرآوری و تجارت نفت (و البته گاز) نه تنها وضعیت معیشتی و شاخص‌های رفاهی مصرف‌کنندگان (مردم) نظیر تحت پوشش قرار گرفتن طرح‌های گاز رسانی در شهرها، بهبود یافته بلکه وضعیت زیرساخت‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه از جمله راه‌های ارتباطی، سدها، راه آهن، کشتیرانی، آموزش و پرورش،

نفت خیز عراق و آذربایجان و غیر نفتی مانند پاکستان و افغانستان نیز به وضوح به چشم می‌خورد. یافته‌تر شده است. این مساله در مقایسه کشور ما با کشورهای همجوار اعم از برخی کشورهای دانشگاهها، شبکه‌های ارتباطی (مخابرات)، رسانه‌های گروهی و ... نسبت به گذشته توسعه

بسیار متفاوت‌تر از وضعیت فعلی آن بود و حتی احتمالاً تولیدات بخش کشاورزی هم این اندازه نبود. حال اگر نفت نبود به احتمال زیاد چهره کشور

اشتغال، تورم، واردات و در نهایت رفاه اجتماعی به طور مستقیم از عملکرد بخش نفت تأثیر می‌پذیرد. پس سازوکارهای مذکور که به اختصار زیاد بیان شد حاکی از آن است که رشد تولید، سرمایه‌گذاری، نمی‌باشد، بلکه بدون وجود این ثروت خدادادی، کشور احتمالاً با وضعیت وخیمی روبرو می‌گردد. نفت در اقتصاد کشور آگاه شده و در این زمینه به اجماع کامل رسیده‌اند که مشکل نه تنها نفت نادرست و عدم برنامه‌ریزی درست بوده است. امروزه هم اکثر اقتصاددانان کشور نسبت به اهمیت نموده‌اند. پس اگر از این ثروت خدادادی به نحو مطلوب استفاده نشده است، مربوط به عملکرد سیاست‌های صحیح و برنامه‌ریزی گسترده اقدام به استفاده بهینه از تمام ثروت‌ها و منابع ارزشمند نیز برخوردار بوده و هستند اشاره داشت. این کشورها با استفاده از این ثروت خدادادی، با اتخاذ مرتبط می‌دانند. در این زمینه می‌توان به بسیاری از کشورهای توسعه یافته که از منابع نفتی زیادی کافی از علل عدم توسعه، این افراد تمام ناکارآمدی و مشکلات موجود را به نفت و درآمدهای نفتی، و فرهنگی با آن روبرو ست عمدتاً مربوط به عوامل دیگری است. متأسفانه به دلیل عدم شناخت در حالی که مطالعات متعدد نشان می‌دهد، مشکلاتی که کشور در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و درآمدهای آن بوده است؛ این افراد تمام مشکلات و ناکارآمدی کشور را مربوط به نفت می‌دانند، این باور بوده‌اند که بخش اعظم مشکلات اقتصادی و اجتماعی کشور به دلیل اتکای به صنعت نفت از سال‌های دور تاکنون هم همواره عده‌ای بر

نمودار : ترکیب GDP اقتصاد ایران در سال 1395 منبع: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

برخی عوامل کاهش قیمت نفت

بدون شک کاهش قیمت نفت معلول عوامل و دلایل مختلف و زنجیره واری است و از طرف دیگر خود، به عنوان عاملی تأثیرگذار در فعل و انفعالات اقتصادی کشورهای صادر کننده تلقی می‌گردد. از آنجا که کشور ایران یکی از تولیدکنندگان مهم اوپک می‌باشد و حجم زیادی از بودجه کشور به این ماده وابسته است، هرگونه کاهش قیمت نفت تبعاتی بر اقتصاد ایران دارد. اما برخی از مهم‌ترین عوامل کاهش قیمت نفت را می‌توان به صورت ذیل عنوان نمود:

الف) عوامل بنیادی:

• اقدامات صرفه جویانه مانند تمایل به استفاده از منابع جایگزین و تجدیدپذیر. عرضه زیاد و تقاضای کم تحت تأثیر رکود اقتصادی.

تغییر یا تصحیح الگوی مصرف

ب) عوامل مالی:

خروج پول از بورس بازی نفت

افزایش قیمت دلار در برابر بقیه ارزهای جهانی

وقوع بحران مالی در اقتصاد آمریکا و بروز رکود (در سال 2008)، به سبب در هم تنیدگی اقتصاد کشورها، به سرعت به سایر مناطق جهان سرایت کرد با توجه به این که کشور آمریکا بخش مهمی از تولید جهانی را در اختیار دارد و بزرگترین مصرف کننده نفت خام در دنیاست، کاهش تقاضا برای این کالا در نتیجه وقوع بحران مالی و بروز رکود در آمریکا تأثیر چشمگیری در کاهش قیمت آن داشته است.

ج) عوامل انتظاری یا روانشناختی:

کاهش مناقشات سیاسی در مناطق نفت خیز

فشارهای سیاسی کشورهای قدرتمند به اعضای اوپک برای افزایش سطح تولید

استفاده از ذخیره های استراتژیک توسط کشورهای مصرف کننده

پیش بینی وضع اقتصاد جهانی در آینده با بیم و امیدهای بازار

• ناهماهنگی بین اعضای اوپک و خارج از اوپک، تنها 43 درصد از تولید نفت در دست اعضای اوپک است. روسیه که بزرگترین تولید کننده غیر عضو است حاضر نمی شود

به راحتی بازارهایش را از دست بدهد. آمریکا، انگلیس و مکزیک هم فرصت را برای تاختن به بازارهای اوپک هموار می بینند. لذا همراهی های خوبی با اوپک ندارند.

تبعات کاهش قیمت نفت بر اقتصاد ایران

بخش عمده ای از درآمدهای دولت از بخش نفت تأمین میشود. ارزش درآمد نفت در سال های پر رونق به طور میانگین 33 درصد کل درآمد ارزی ایران را تشکیل داده است؛ بنابراین کاهش قیمت نفت درآمدهای دولت را به شدت کاهش می دهد و از این طریق پروژه های عمرانی که به طور مستقیم از محل درآمدهای نفتی تأمین اعتبار می شوند را به شدت تحت تأثیر قرار خواهد داد. مقایسه میزان وابستگی اقتصاد ایران به درآمدهای نفتی با سایر کشورهای مهم تولیدکننده نفت در دنیا هم نشان می دهد که ایران از وابستگی بیشتری برخوردار است. براساس شاخص های مقایسه ای، وضعیت وابستگی ایران به نفت، کمی بهتر از ونزوئلا است اما با کشورهای دیگری چون امارات متحده عربی، قطر، کویت و عربستان فاصله زیادی دارد. بر این اساس برخی از اعضای اوپک مانند عربستان حتی با وجود قیمت های نسبتاً پایین نفت، می توانند به رشد اقتصادی خود ادامه دهند. زیرا از حجم عظیمی از ذخایر ارزی برخوردارند. اما ایران با توجه به حجم عظیم طرح های عمرانی پیش بینی شده در برنامه ها به قیمت های بالاتری برای پیشبرد روند اقتصادی خود نیازمند است.

کسری بودجه، عدم کنترل نرخ ارز و افت ذخایر ارزی خارجی برای واردات کالاهای اساسی، مواد اولیه و کالاهای واسطه ای و سرمایه ای، کاهش ارزش پول ملی، از دیگر تبعات کاهش جهانی قیمت نفت است که بر اقتصاد کشور مؤثر می باشد که این مسأله، کشور را که به صورت ساختاری دارای تورم است دچار بیکاری و بیماری خطرناک تورم توأم با رکود می کند.

از جمله مهم‌ترین این عوامل را می‌توان به صورت زیر عنوان کرد:

کاهش عرضه در مقابل تقاضا و ناکافی بودن پالایشگاه‌های موجود در کشورهای صنعتی جهان

هزینه‌بر و زمان‌بر بودن فعل و انفعالات صنعت نفت و سیاست صادرکنندگان نفت اوپک

عدم سرمایه‌گذاری در بخش نفت، بحرانهای سیاسی (تهدید، تحریم‌ها و جنگ) و نگرانی از کمبود نفت

کاهش ارزش دلار با توجه به اینکه دلار ارز مبادلاتی نفت است.

تبعات افزایش قیمت نفت

در مورد تبعات افزایش قیمت نفت در جهان اختلاف نظرهای زیادی بین تحلیل‌گران وجود دارد. بسیاری بر این باورند که افزایش قیمت نفت نه تنها مصرف‌کنندگان را با فشار مالی مواجه می‌کند بلکه به اقتصاد تولیدکنندگان هم آسیب وارد می‌آورد چرا که درآمدهای نفت کشورهای تولیدکننده، با یک چرخش مجدداً به کشورهای مصرف‌کننده بازگشت می‌کند و واقعیت این است که این درآمد یا از طریق واردات گران‌تر به کشورهای صنعتی باز می‌گردد یا همچون غالب کشورهای صادرکننده نفت به دلیل این که ظرفیت جذب این حجم از درآمدهای ارزی را ندارند، به ناچار این درآمدها را در بانک‌های بزرگ بین‌المللی که در کشورهای مصرف‌کننده واقع شده‌اند، سپرده‌گذاری می‌کنند که عایدی آنها از این درآمدها فقط بهره 0 تا 1 درصدی سالیانه می‌شود.

یکی دیگر از دلایلی که می‌توان از آن به عنوان تأثیر مخرب رشد قیمت نفت روی اقتصاد کشورهای صادرکننده نفت نام برد این است که اغلب کشورهای صادرکننده نفت پالایشگاه‌های کافی برای تصفیه نفت و تولید فرآورده‌های نفتی ندارند. آنها نفت خام را به کشورهای صنعتی می‌فروشند و فرآورده‌های نفتی را از آنها می‌خرند. در شرایطی که قیمت نفت بیشتر می‌شود هزینه تولید فرآورده‌ها نیز ارتقا می‌یابد و همین مسأله سبب می‌شود تا این کشورها که واردکننده فرآورده‌های نفتی هستند نه تنها سود نبرند بلکه تا اندازه‌ای هم متضرر شوند.

از آنجا که درآمدهای نفتی ماحصل عملکرد فعالیت بخش‌های اقتصادی نبوده، بنابراین افزایش آنها نشان دهنده رونق واقعی اقتصاد نیست؛ بنابراین افزایش این درآمدها و تزریق آنها به جامعه به سرعت به افزایش قیمت‌ها منجر می‌شود و زمینه را برای افزایش قیمت انواع کالاهای صنعتی و مصرفی فراهم می‌کند. افزایش ناگهانی قیمت نفت در کوتاه مدت سبب افزایش درآمدهای دولت می‌شود. قیمت‌های بالای نفت می‌تواند سبب کاهش رشد اقتصادی و افزایش تورم در هر دو گروه از کشورهای صادر کننده و وارد کننده نفت شود. کشورهای در حال توسعه واردکننده نفت را می‌توان در صدر متضررین ناشی از افزایش قیمت نفت قرار داد.

این مساله فقط محدود به افزایش تورم در این کشورها نمی‌شود بلکه وضعیت مالی خارجی خصوصاً بدهی‌ها بغرنج‌تر می‌شود.

به این ترتیب، با وجود افزایش درآمد کشورهای صادر کننده نفت و افزایش دارایی‌های ارزی این کشورها، به نظر می‌رسد کشورهای صنعتی و مصرف کننده نفت بهره بیشتری از این افزایش قیمت خواهند برد.

منابع:

1. پروین سهیلا (1385)، نقش و انواع درآمدها و نابرابری توزیع درآمد در ایران، تحقیقات اقتصادی، شماره 75.
2. نظر دهمرده و همکاران، (1389)، تاثیر شاخص‌های کلان بر توزیع درآمد در ایران، فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، شماره 54.
3. سیفی پور، رویا و رضایی، محمدقاسم (1390)، بررسی عوامل مؤثر بر توزیع درآمد در اقتصاد ایران با تأکید بر مالیات‌ها، پژوهشنامه مالیات، شماره 10.
4. ذاکرهنجی؛ حمیده (1386)، "نابرابری درآمدی در ایران"، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، شماره 24.
5. زیبایی، حسن (1384)، ارزیابی سهم عوامل تعیین کننده نابرابری و توزیع درآمد در ایران؛ مجله برنامه و بودجه، شماره 91.

ورود تهران به شانگهای

بهینا فتوحی (کارشناسی اقتصاد، دانشگاه شهید بهشتی)

علی خبازیان (کارشناسی فیزیک، دانشگاه علم و صنعت)

ایران در تاریخ 17 سپتامبر 2021 و در پایان اجلاس بیست و یکم که در دوشنبه، پایتخت تاجیکستان برگزار شد با رای تمام اعضا رسماً به عضویت اصلی سازمان همکاری شانگهای درآمد.

برای درک جایگاه واقعی پیمان های اقتصادی منطقه ای و جهانی باید نگاهی به دلایل پیدایش آنها انداخت. بنیان این پیمان ها بر مقررات زدایی از مبادلات تجاری فرامرزی و سیاست گذاری های مشترک بین المللی برقرار است. همچنین کارکرد این پیمان ها، کاهش ریسک های سیاسی در تجارت فرامرزی و تسهیل و تقویت روند تقسیم کار تخصصی بین فعالان اقتصادی در کشورهای عضو، براساس مزیت های نسبی است.

سازمان همکاری شانگهای، سازمانی میان دولتی است که در سال 2001 توسط رهبران چین، روسیه، قزاقستان، قرقیزستان و تاجیکستان پایه گذاری شد. مسائل امنیتی در آسیای میانه به ویژه تروریسم، جدایی طلبی و افراطی گری عموماً دغدغه اصلی این سازمان محسوب می شود. همچنین این سازمان در سال 2006 اعلام کرد که بر اساس مفاد توافق نامه منطقه ای، با قاچاق مواد مخدر در طول مرزهای کشورهای عضو، مبارزه خواهد کرد.

علی رغم تلاش ایران برای حل اختلاف با غرب در چارچوب برجام، شکست توافق هسته ای بار دیگر نگرش بدبینانه به غرب را تقویت کرده و ایران را بیشتر به سمت شرق سوق داد. عضویت کامل ایران در سازمان همکاری شانگهای تنها چندماه پس از قرارداد راهبردی 25 ساله با چین، نشانگر تمایل و تلاش ایران در سیاست نگاه به شرق است.

عضویت کامل ایران در سازمان همکاری شانگهای پیروزی عمده های برای سیاست خارجی دولت ایران به حساب می آید. حرکت تهران تلاشی برای رهایی از انزوای بین المللی در قالب بهبود روابط با روسیه، چین و کشورهای آسیایی مرکزی بوده و در عین حال عضویت کامل ایران در این سازمان از سوی تهران تاییدی بر تغییر موازنه قوا به نفع کشورهای غیر غربی و قدرتهای نو ظهور تلقی میشود.

پیمان شانگهای قطعا از پیمانهای با اهمیت در سطح بینالمللی است. حضور چین و روسیه که حق وتو دارند؛ عضویت چهار قدرت هستهای، همچنین حضور 42 درصد از جمعیت جهان و 28 درصد از تولید ناخالص ملی بر این اهمیت میافزاید. تبلیغ زیاد راجع به هر چیزی آسیب رسان است. نباید به این پیوند همکاری نگاه سطحی داشت و اینگونه قلمداد کرد که با برقراری ارتباط با شرق، از نیاز ارتباط با غرب مستثنی میشویم و تمام روابط تجاری مان به شکل صحیح پیش می رود.

تبلیغ فراوان اثر ضد تبلیغی ایجاد میکند مخصوصا در شرایط فعلی داخلی که نگاه ضد چینی و ضد روسی رواج یافته است.

البته برخی معتقدند با عضویت کامل ایران در پیمان شانگهای، غرب نیز سیاست متعادل تری نسبت به ایران در پیش خواهد گرفت تا از افتادن کامل کشور به دامن روسیه و چین جلوگیری کند.

پیوستن ایران به پیمان شانگهای حاصل 16 سال تلاش از سوی دستگاه سیاست خارجی کشور بود. پرسشی که بوجود می آید این است که چرا در حال حاضر بعد از 16 سال بستن این پیمان امکان پذیر شده است؟ عوامل مختلفی را میتوان عنوان کرد اما قطعا معاهده 25 ساله چین و ایران و امضای سند همکاری بین روسیه و ایران تاثیر بیشتری گذاشته اند. همچنین بهبود روابط ایران با تاجیکستان بعد از حدود چهار، پنج سال کشمکش این روند را امکان پذیر ساخت.

عده ای عنوان میکنند که به دلیل مشکلات چین و روسیه با ایالات متحده امکان عضویت ایران فراهم شده است اما باید عنوان کرد که پیمان شانگهای دارای 26 ماده است و در ماده 2 منشور، صراحتا اعلام میشود که این سازمان علیه هیچ کشور یا هیچ سازمان منطقه ای نیست. مثال دیگر برای نقض این نظریه این است که، هند روابط مسالمت آمیزی را با ایالات متحده دارد و در کنار آن عضو اصلی پیمان شانگهای است. همین عضویت هند میتواند تقض ضد آمریکایی بودن این پیمان باشد.

برای الحاق به پیمان، ایران باید در 40 موافقت نامه به اجماع برسد؛ که این موافقت نامه ها به 4 دسته تقسیم بندی میشوند: سیاسی- امنیتی، اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و علمی که از این بین حدودا 50 درصد موافقت نامه ها در حوزه سیاسی- امنیتی، 10 مورد اقتصادی، 7 مورد فرهنگی- اجتماعی و 2 بخش علمی دارد. بنابراین سازمان یک سازمان سیاسی- امنیتی، اقتصادی است و اقتصاد اولویت دوم سازمان است.

فعالان اقتصادی، پیمان شانگهای را برای توسعه اقتصادی کشور فرصتی ارزشمند میدانند؛ چرا که این پیمان به دنبال این است که بخشی از موانع تعرفه ای را از سر راه تجارت فرامرزی با کشورهای عضو پیمان در منطقه حذف کند و دسترسی های لجستیکی و قانونی به بازار این کشورها را نیز تسهیل کند.

عضویت ایران در پیمان شانگهای، فرصتهای دوسویه ای ایجاد میکند؛ از یک سو ایران مسیر ترانزیتی کالاهای کشورهای شرقی مرز خود به جنوب خاورمیانه و اروپا را تامین میکند و از یک سو ایران مسیر ترانزیتی کالاهای کشورهای شرقی مرز خود به جنوب خاورمیانه و اروپا را تامین میکند، همچنین از طرق دیگر توسعه بزرگراه بین المللی حمل و نقل شمال به جنوب با اتکا به وجود بنادر مهم ایران در سواحل خلیج فارس و دریای عمان، مسیر تجارت بین المللی و منطقه ای تسهیل می کند.

اعضای پیمان

روسیه: روسیه یکی از اصلی ترین اعضای سازمان شانگهای و همچنین حائز اهمیت برای ایران به حساب می آید. شرایط آب و هوایی روسیه باعث شده است تا امکان تولید و کشت بسیاری از محصولات کشاورزی را نداشته باشد؛ که این ناتوانی، یک امتیاز مثبت برای صادرات ایران به حساب می آید.

مجاورت ایران و روسیه مزیت مهمی برای افزایش صادرات به روسیه است چراکه باعث کاهش هزینه انتقال کالا و ضمانتی برای امنیت کالاهای ارسالی است.

چین: کشور چین به عنوان اژدهای اقتصادی آسیا شناخته میشود و روابط خوب ایران با چین میتواند زمینه ساز توسعه اقتصادی برای ایران باشد. در مجموع تجارت خارجی ایران با کشور چین به حدود 19 میلیارد دلار (تبادل کالای غیرنفتی) میرسد که سهم حدود 13 درصدی از کل تجارت خارجی ایران را شامل میشود.

ازبکستان: در گذشته بازار ازبکستان، بازار کوچکی بود که مردم آن قدرت خرید چندانی نداشتند اما امروزه با پیشرفت های صورت گرفته قدرت خرید مردم افزایش یافته است و این کشور را تبدیل به یکی از مقاصد جدید تجاری کرده است.

قزاقستان: اقتصاد قزاقستان مبتنی بر صادرات مواد خام و سهم این مواد در تولید ناخالص داخلی و درآمدهای دولتی بالا است. همچنین در میان محصولات صادراتی ایران به قزاقستان کالاهای مختلفی دیده میشود.

فعالان اقتصادی، پیمان شانگهای را برای توسعه اقتصادی کشور فرصتی ارزشمند میدانند؛ چرا که این پیمان به دنبال این است که بخشی از موانع تعرفه ای را از سر راه تجارت فرامرزی با کشورهای عضو پیمان در منطقه حذف کند و دسترسی های لجستیکی و قانونی به بازار این کشورها را نیز تسهیل کند.

عضویت ایران در پیمان شانگهای، فرصتهای دوسویه ای ایجاد میکند؛ از یک سو ایران مسیر ترانزیتی کالاهای کشورهای شرقی مرز خود به جنوب خاورمیانه و اروپا را تامین میکند و از یک سو ایران مسیر ترانزیتی کالاهای کشورهای شرقی مرز خود به جنوب خاورمیانه و اروپا را تامین میکند، همچنین از طرق دیگر توسعه بزرگراه بین المللی حمل و نقل شمال به جنوب با اتکا به وجود بنادر مهم ایران در سواحل خلیج فارس و دریای عمان، مسیر تجارت بین المللی و منطقه ای تسهیل می کند.

اعضای پیمان

روسیه: روسیه یکی از اصلی ترین اعضای سازمان شانگهای و همچنین حائز اهمیت برای ایران به حساب می آید. شرایط آب و هوایی روسیه باعث شده است تا امکان تولید و کشت بسیاری از محصولات کشاورزی را نداشته باشد؛ که این ناتوانی، یک امتیاز مثبت برای صادرات ایران به حساب می آید.

مجاورت ایران و روسیه مزیت مهمی برای افزایش صادرات به روسیه است چراکه باعث کاهش هزینه انتقال کالا و ضمانتی برای امنیت کالاهای ارسالی است.

چین: کشور چین به عنوان اژدهای اقتصادی آسیا شناخته میشود و روابط خوب ایران با چین میتواند زمینه ساز توسعه اقتصادی برای ایران باشد. در مجموع تجارت خارجی ایران با کشور چین به حدود 19 میلیارد دلار (تبادل کالای غیرنفتی) میرسد که سهم حدود 13 درصدی از کل تجارت خارجی ایران را شامل میشود.

ازبکستان: در گذشته بازار ازبکستان، بازار کوچکی بود که مردم آن قدرت خرید چندانی نداشتند اما امروزه با پیشرفت های صورت گرفته قدرت خرید مردم افزایش یافته است و این کشور را تبدیل به یکی از مقاصد جدید تجاری کرده است.

قزاقستان: اقتصاد قزاقستان مبتنی بر صادرات مواد خام و سهم این مواد در تولید ناخالص داخلی و درآمدهای دولتی بالا است. همچنین در میان محصولات صادراتی ایران به قزاقستان کالاهای مختلفی دیده میشود.

قزاقستان از جمله کشورهای آسیای میانه بوده که در سالیان اخیر تلاش کرده است تا نقش و سهم بیشتری در بازی های سیاسی و اقتصادی منطقه باز کند.

قرقیزستان: فرهنگ مردم این کشور، بدون شباهت به فرهنگ سایر کشورهای آسیای میانه نیست و با ایران نیز دارای قرابت فرهنگی زیاد است، که این قرابت زمینه صادرات به قرقیزستان را فراهم میکند.

تاجیکستان: تاجیکستان یک کشور مسلمان است که اکثر مردم آن به زبان فارسی صحبت میکنند. همین تشابهات روند تجاری بین دو کشور را تسهیل میکند. تا سال 2015، ایران دومین سرمایه گذار خارجی در این کشور به شمار میرفت اما به دلیل برخی مسائل سیاسی، در چند سال اخیر نقش ایران در این کشور کمرنگ شده است.

تاجیکستان با عضویت در WTO، صندوق بین المللی پول، سازمان ملل متحد، یونسکو، اگو، جامعه شورای مشترک المنافع، سازمان همکاری های شانگهای و بانک توسعه آسیا توانسته جایگاه خود را در سطح جهانی تثبیت کند.

پاکستان: پاکستان سالانه حدود 60 میلیارد دلار از واردات جهان را دارد که سهم ایران از این بازار کمتر از یک درصد است. ایران در بسیاری از کالاهای وارداتی پاکستان قابلیت صادرات دارد مانند گاز مایع، فرآورده های نفتی و پتروشیمی، لبنیات، خشکبار، لوازم خانگی، لوازم بهداشتی، سیمان، لوازم ساختمانی و ایران میتواند با توجه بیشتر به بازار همسایه شرقی خود، نقش بیشتری را در پاکستان ایفا کند.

هند: هند از دیگر کشورهای هدف برای صادرات کالاها و محصولات است. سهل گرفتن در امر صادرات، کاهش هزینه معاملات تجاری، کاهش عوارض و حقوق گمرکی کالاهای صادراتی و خدمات و ارتقای بخش کشاورزی از اصول نظام تجارت کشور هند است.

در بین بازیگران پیمان، ناتوازی وجود دارد. چین و روسیه بازیگران اصلی هستند اما بقیه در نقش حاشیه ای هستند، البته به استثنای هند. هر چند سیستم تصمیم گیری، در پیمان جمعی است اما تصمیم گیرندگان اصلی روسیه و چین هستند.

مشکلات پیش‌روی پیمان:

بنگاه‌ها و فعالان اقتصادی برای استفاده از فرصت‌های نهفته در یک پیمان تجاری_اقتصادی مانند پیمان شانگهای باید قادر باشند مدل کسب و کار را بر اساس مقتضیات رقابتی بازار هدف و مزیت‌های نسبی خود اصلاح کنند. در اقتصاد ایران موانع بسیاری وجود دارد که امکان واکنش مناسب و به‌هنگام در تغییر و اصلاح کسب و کار را از بنگاه‌ها سلب کرده است.

عدم اتصال ایران به نظام مالی بین‌المللی، امکان تبادل بین‌المللی کشور را مختل کرده است. در واقع تا زمانی که قادر نباشیم در اراده سیاسی ایالات متحده برای ایجاد اختلال در اتصال ایران به نظام مالی بین‌المللی تغییر ایجاد کنیم، وضعیت تغییری نخواهد داشت.

عملکرد گذشته چین و روسیه در برابر تحریم‌های آمریکا علیه ایران، شک و تردیدهایی را در مورد سودمندی عضویت ایران در سازمان همکاری شانگهای بر می‌انگیزد. کشورهای عنوان شده اگرچه مخالفت خود را با خروج یک‌جانبه ترامپ و تحریم‌های آمریکا علیه ایران را عنوان کردند اما عملاً اقدام موثری برای نجات اقتصاد ایران انجام ندادند. افکار عمومی در ایران به روابط روسیه و چین با ایران خوشبین نیست.

تنها عضویت در پیمان شانگهای و اینگونه پیمان‌ها برای جهش اقتصادی کافی نیست و برای ایجاد فرصت‌های بزرگ اقتصادی لازم است به شناخت دقیق بازارهای هدف به منظور گسترش صادرات غیر نفتی، رفع موانع سرمایه‌گذاری خارجی کشورهای عضو شانگهای در صنایع بالادستی ایران و کاهش منطقی نرخ‌های تعرفه‌ای از سوی ایران پرداخته شود.

منابع:

اتاق بازرگانی ایران

دنیای اقتصاد

زعفران، نعمت یا بکران؟

مسعود مدبی (کارشناسی اقتصاد، علامه طباطبایی)

زعفران، گران ترین ادویه که هر روز بهایش افزایش می یابد. زعفران یا زیرپران گیاهی تاریخی است که بنا به روایات قدمت آن به بیش از 3000 سال می رسد. این گیاه در ایران، یونان و هند میروید است و بنابر برخی روایات رویشگاه آن دامنه های زاگرس و شهر همدان یا هگمتانه بوده است. این گیاه از خانواده زنبق می باشد و به *crocus sativus* مشهور می باشد. این نام برگرفته از واژه یونانی کروکوس به معنای نخ و قیطان است. زعفران دارای یک پیاز یا بذر است که معمولا در فصل پاییز گل میدهد. گلبرگهای ارغوانی و بنفش با کلاله های سرخ و ریشه زرد و سفید که ترکیب زیبایی از رنگها را در خود دارد و سبب آرامش روح میگردد.

گیاه زعفران خواص ضد التهاب، ضد افسردگی و ضد تهوع دارد و به تنظیم فشار و گردش خون و جلوگیری از ابتلا به سرطان و آلزایمر کمک شایانی میکند. در ایران زعفران معمولا برای تهیه غذاهای مجلسی و شله زرد، شربت، دمنوش و بستنی استفاده میشود و چند سالی هست از گلبرگ آن برای تهیه مربا نیز استفاده میشود. همچنین در سال های اخیر صابونهای زعفرانی برای ترمیم پوست به بازار عرضه شده است.

اما در کشورهایی که زعفران را به صورت عمده از ایران خریداری میکنند اوضاع کمی متفاوت است. در کشورهای عربی به ویژه کویت و عربستان سعودی زعفران علاوه بر خوراک و آشپزی در تهیه عطرها طبیعی بکار میرود. در اروپا و مهد عطر یعنی فرانسه از سافرانال این گیاه شگفت انگیز جهت تولید عطر استفاده میشود و آلمان و یا ایالات متحده و حتی هندوستان از زعفران برای تولید قرص ها و محلول های ضد افسردگی و ضد سرطان استفاده میکنند. همچنین کروسین و رنگ دهی زعفران باعث شده تا برندها و کارخانه های ریسندگی و نساجی به دنبال خرید آن برای تولید الیاف و البسه باشند. معمولا از زعفران پوشال یا دخترپیچ برای کارهای مربوط به عطر و بو و از نگین و سوپرنگین برای کارهای مرتبط با رنگ و طعام استفاده میشود. اصالت زعفران های پوشال و دخترپیچ یا دسته به علت همراه داشتن ریشه و کلاله زعفران از دیگر موارد بیشتر است. زعفران سرگل که زعفران مصرفی ما ایرانیان است از اصالت کمی برخوردار است و احتمال تقلب در آن با استفاده از روش های گوناگون مانند استفاده از گلرنگ یا الیاف ذرت بسیار بالاست. پس با این مقدمه تا اینجا دریافتیم که تقاضا برای زعفران در جهان بالاست و کشورها نیز تمایل به کاشت این گیاه ارزشمند دارند. در این مطلب قصد توضیح درباره کاشت و یا انواع زعفران را نداریم بلکه میخواهیم به چرایی ارزشمندی و گران بها بودن و افزایش قیمت آن اشاره کنیم.

ریشه زعفران زعفران دسته (دختریچ) زعفران پوشال زعفران سرگل زعفران نگین

شاید برای همه ما عجیب باشد: افزایش 300 درصدی قیمت زعفران در ایران کمتر از 2 ماه.

زعفران سوپرنگین جدیدی که هر سال بین 13 تا 15 میلیون تومان خرید و فروش میشد امسال بین 35 تا 42 میلیون تومان خرید و فروش میشود یا زعفران دختریچ که بین 7 تا 10 میلیون تومان بود، اگر امسال با قیمت 20 میلیون تومان یافت شود یک شگفتی است. با توجه به اینکه ایران بیش از 90 درصد زعفران جهان را تولید میکند و فعلا هیچ جایگزینی برای ایران جهت تولید بیش از 50 تن زعفران در سال وجود ندارد، این افزایش شدید قیمت میتواند منجر به تغییرات شدید در قیمت بازار خاورمیانه و حتی اروپا شود.

دلیل اصلی این افزایش چشم گیر قیمت، کاهش نزولات آسمانی به ویژه برف در سال گذشته و منتهی به شهریور 1400 بود. کاهشی که توان تولید زعفران ایران را از حدود 500 تن در سال به کمتر از 200 تن رسانده. یعنی 300 تن کسری یا کمبود عرضه. این محدود به ایران و خراسان نبوده بلکه در هرات، پایتخت زعفران افغانستان نیز، چنین

روی کار آمدن طالبان و خطرات ناشی از این مسائل سبب شده قیمت زعفران هرات نیز به صورت نمایی افزایش یابد. با چنین شرایطی یقینا تقاضا کمتر شده و واردکنندگان برای جبران سود گذشته مجبورند زعفران را در قیمتی بالاتر عرضه نمایند.

علاوه بر خشکسالی، نبود ثبات بازار ارز و افزایش هزینه ها و قیمت تجهیزات کشاورزی مانند کود و تیله و حضور پررنگ دلالان در این بازار، کشاورزان را در این سال ها ناامید کرده و سبب شده به زمینهای کشت زعفران آنطور که باید توجه نشود و زمین ها قوت و کارایی خود را از دست دهند.

اما آنچه که امسال در بازار رخ داد، میتوان گفت در تاریخ زعفران بیسابقه است. برای مثال برداشت زعفران از زمین 30 هکتاری در قاینات در سال 1399 حدود 200 کیلوگرم بوده اما در سال جاری کمتر از 80 کیلوگرم. این کاهش محصول در کنار افزایش هزینههای کاشت و برداشت و نیروی کار سبب شده که اکثر کشاورزان تمایلی به فروش محصولات خود نداشته باشند مگر اینکه پیشنهاد خوبی به آنان برسد.

تقریباً اواخر آبان ماه، شاهد کاهش قیمت زعفران بودیم به این دلیل که بر اثر افزایش قیمت زعفرانه متقاضیان کاهش یافته بودند و دست اندرکاران و شرایط بازار سبب شدند تا قیمت زعفران بین 2 تا 5 میلیون تومان کاهش یابد. اما در هفته ابتدایی آذر افزایش یافت و اکنون نیز سر به فلک کشید به این دلیل که بخشی از محصولات، خریداری شده بود و متقاضی بیشتر شده بود. برخی کشاورزان و صادرکنندگان زعفران قیمت 50 میلیون تومانی هر کیلو سوپرنگین را دور از ذهن نمیدانند و همین سبب نااطمینانی حاصل از شرایط شده، به طوری که معامله آبی و در لحظه نیز بسیار خطرپذیر برای فروشنده و خریدار است. از طرفی نوسان قیمت ارز و نبود ثبات، سبب شده صادرکنندگان زعفران و همینطور واردکنندگان با سردرگمی عجیبی روبرو شوند که این حالت برای کشاورزی و کالاهای استراتژیک ایران سم مطلق است و حتی امکان دارد زعفران امسال نیز مانند سال های گذشته انبار شود و به مقدار حدود 150 تن زعفران مانده و انبار شده سال های گذشته اضافه گردد. در این حالت نیز شرایط باز به ضرر ایرانیان است؛ اگر فرض را بر این بگیریم که سال بعد برداشت، به مقدار 450 تا 500 تن عادی خود برسد با توجه به انباشت بیش از 150 تنی زعفران میتوانیم شاهد یک کاهش قیمت شدید باشیم (البته احتمالاً نه به اندازه قیمت زعفران 98) و این نیز همانند این روند وحشتناک افزایشی به هیچ عنوان مناسب نیست.

موضوع دیگری که در بحث افزایش بی رویه قیمت زعفران بر اثر خشک سالی شدید و همچنین دیگر عوامل یاد شده، احتمال رخ دادنش بسیار افزایش یافته، تقلب است. تاکنون بیش از 800 روش تقلب در زعفران شناسایی شده و روش هایی نیز برای شناخت تقلب ارائه گردیده است. اما چیزی که مهم است این حجم از روش تقلب میباشد که برخی از این موارد همچون استفاده از الیاف ذرت یا گلرنگ بسیار ساده و برخی دیگر مانند بخور بر ریشه پیچیده هستند. یقیناً حداقل کسانی که تازه وارد در بازار باشند به ویژه کسانی که زعفران را از جای نامعتبری مانند بورس تهیه و فروش میکنند، به راحتی زعفران تقلبی یا زعفران مخلوط را به جای زعفران مورد نظر دریافت میکنند و به اصطلاح کلاه بزرگی بر سرشان میرود و همین سبب سود گسترده سودجویان و متقلبان و باز ضرر آن دسته از کشاورزان پاکدست و اصیل میشود. فاجعه زمانی رخ میدهد که محصول تقلبی با قیمت ارزانتر وارد بازارهای جهان شود و ادامه یابد. همین وضع سبب میشود ایرانیان، متقلب شناخته شوند و جنس ایرانی، تقلبی. این در میان مدت و درازمدت سبب نابودی اعتبار و آبروی چندین و چند ساله ایران میشود. موضوع حیاتی اینجاست که کشورهای نظیر اسرائیل، چین، یونان و حتی ایتالیا و ترکیه با سرمایه گذاری هدفمند و استفاده از روشها و تجهیزات نوین قصد دارند تا اعتبار و شهرتی برای خود کسب کنند.

اما همه اینها با چند طرح قابل کنترل و مهار است:

۱. کاهش و یا حذف مراحل طاقت فرسای اداری جهت ثبت برند و محصول و متنوع سازی تولیدکنندگان و عرضه کنندگان

۲. افزایش دانش کشاورزان و حمایت علمی و عملی از آنان

۳. ایجاد مشوقهای صادراتی برای صدور خردهفروشی زعفران و تولید محصولات ارگانیک و شبه ارگانیک

۴. آزادسازی تجارت و عدم تلفیق تجارت با سیاست جهت رایزنی فعالان و حضور بیشتر در بازارهای نو

۵. مهمترین مورد که به نظرم میرسد، تاسیس آب شیرینکنهای پیشرفته در کنار سایتهای انرژی خورشیدی در استان جنوبی کشور و انتقال آب فراوان دریای عمان و خلیج همیشگی فارس به مناطق خشک همچون خراسان جنوبی و سیستان و بلوچستان است.

*بحث آب شیرین کن و انتقال آب، بحثی پیچیده اما ضروری و حیاتی است. در شرایطی که کشور ما دچار سوءمدیریت عمدی و سهوی در بحث آب و منابع آبی است و تمامی استانهای ایران با چنین موضوعی روبهرو هستند و آخرین موردش فاجعه اصفهان و کشاورزان عزیز دیار نصف جهان بود؛ این عمل اوجب واجبات است. با تاسیس آب شیرینکنهای پیشرفته و ساخت نیروگاههای تولید انرژی تجدیدپذیر کنار آنها، نه تنها مشکل کمبود آب زعفران حل میشود بلکه مشکل کاهش ذخایر آب رودخانه و دیگر استانها نیز حل شده و علاوه بر این میتوان برق پاک و بدون خطر را تولید و عرضه کرد. همینطور نمک دریا و طبیعی را استخراج نموده و بر ایران و ایرانی عرضه نمود چرا که نمک اصل بهترین واکسن و دارو برای پاکسازی بدن است و در این شرایط در کنار بهره‌بردن از دستورات متوازن غذایی میتوان بسیاری از بیماری‌ها و مشکلات جامعه را کاهش داد و به سمت ایجاد یک جامعه سالم حرکت نمود.

آب شیرین کن تنها راه حل نیست اما جزو بهترین راهها برای اتمام بحرانهای ساختگی در ایران است.

منابع و مطالعه بیشتر:

*برای مطالعه بیشتر درباره افزایش قیمت زعفران :

خبرگزاری 55online.news کد خبر 230631 مصاحبه با علی حسینی 11 آذر 1400

خبرگزاری مهر مصاحبه با غلامرضا میری 2 آذر 1400

خبرگزاری تجارت نیوز مصاحبه با غلامرضا میری 21 آبان 1400

خبرگزاری ایرنا مصاحبه با وحید ضیاییان 3 آذر 1400

اثر آموزش بر توزیع درآمد

شیرین تجلی (کارشناس اقتصادی)

آموزش و پرورش در هر کشوری با اهدافی خاص و متفاوت، شکل میگیرد؛ اما آنچه در همه این آموزش‌ها مورد توجه است، اهداف کلی و غایی هستند که در چگونگی شکل‌گیری و تعیین آنها موثر است.

تا قبل از دهه 1950 نیروی کار به عنوان عامل متجانسی در نظر گرفته میشد که همراه با سرمایه فیزیکی منجر به تولید محصول می‌شد. به بیان دیگر تمام واحدهای نیروی کار جانشین کامل هم بودند. اما از دهه 1950 به بعد، مهارت و تخصص افراد (که موجب افزایش بازدهی و بهره‌برداری بهتر و بیشتر از سرمایه‌های فیزیکی می‌شود) خود به عنوان عامل مؤثری در ایجاد تفاوت بین واحدهای مختلف کار شناخته شد و آموزش نیز به عنوان مؤثرترین راه سرمایه‌گذاری انسانی و تولید سرمایه انسانی مطرح شد.

در عین حال می‌توان بذل توجه به آموزش را تا زمان آدام اسمیت ردیابی کرد. آدام اسمیت معتقد بود که آموزش افراد در حقیقت نوعی سرمایه‌گذاری بر آن‌هاست. با آموزش، افراد توانا تر خواهند شد و رشد قابلیت‌های آنان سبب می‌گردد که نه تنها خود به درآمد بیشتری نایل آیند بلکه جامعه نیز از سرمایه‌گذاری در آن‌ها منتفع می‌گردد.

به عقیده اسمیت، انسان‌ها با آموزش به سرمایه مبدل میشوند و جامعه میتواند از توان تولیدی آن‌ها به صورت بهتر بهره‌مند گردد (جان ویزی، اقتصاد آموزش و پرورش).

استوارت میل از اهمیت آموزش بدان علت یاد می‌کند که قدرت آینده‌فکری و شرایط تهذیب فردی را تقویت میکند. وی تأکید فراوانی بر آموزش فرزندان کارگران دارد. از نظر او با آموزش فرزندان اینان، از یک طرف می‌توان تحولی در کارگران به وجود آورد و از طرف دیگر بر قدرت تولید و درآمد آنها افزود و نیز شرایط پیشرفت اجتماعی این جوانان را فراهم نمود. (جان ویزی، اقتصاد آموزش و پرورش).

از دیدگاه مارشال، آموزش و پرورش نوعی سرمایه‌گذاری ملی تلقی می‌گردد. وی معتقد است که «آموزش و پرورش قادر است تحولات اساسی در مردم ایجاد کند و بدین خاطر اصرار دارد که هم دولت و هم والدین در تأمین هزینه‌های آموزش و پرورش مشارکت نمایند.» مارشال بر این باور است که هریک از افراد جامعه بایستی دوره‌های آموزش عمومی را طی کند؛ حتی اگر چنین آموزش‌هایی مستقیماً در کار ایشان تأثیر نداشته باشد، چرا که این دوره‌ها مردم را فهیم‌تر و برای انجام امور جاری آماده‌تر و قابل اطمینان‌تر می‌نماید.

سیمون کوزنتس معتقد است که «بهداشت و سلامتی، آموزش و پرورش نوعی سرمایه انسانی است و به عنوان جزئی از سرمایه کل کشور بایستی در تحلیل‌های اقتصادی مورد توجه و محاسبه قرار گیرد.»

دنيسون در تحليل رشد اقتصادي ايالات متحده آمريكا بين سال‌هاي 1900 تا 1960 به اين نتيجه دست يافت كه حدود 20 درصد از رشد اقتصادي سالانه ايالات متحده ناشي از توسعه آموزش و سرمايه گذاري در سرمايه انساني (نيروي كار) بوده است. او در نهايت چنين اظهار مي دارد كه ميزان تحصيلات مردم يكي از مهم ترين عوامل رشد اقتصادي كشورها به شمار مي آيد.

آموزش، يكي از عوامل مؤثر بر چگونگي توزيع درآمد است؛ ليكن رابطه بين توزيع درآمد و آموزش به لحاظ نظري كاملاً روشن نيست. در عين حال كه اغلب، يك رابطه واضح مثبت بين نابرابري آموزش و نابرابري درآمدي پذيرفته مي شود؛ ولي اثر افزايش ميانگين سطح سواد بر روي نابرابري درآمد ممكن است مثبت يا منفي باشد. تحقيقات مختلف به نتيجه يكسان و منحصر به فردي در مورد رابطه بين ميانگين سطح سواد و نابرابري درآمد نرسيده اند. نايست و سبوت در سال 1983 براي اولين بار به استدلال در مورد اثرات دوگانه آموزش بر روي نابرابري درآمد پرداختند. آنها استدلال كردند كه گسترش آموزش دو اثر متفاوت بر توزيع درآمد دارد: «اثر تركيبی» و «اثر فشار دستمزد». اثر تركيبی اندازه نسبی گروه تحصيل کرده را افزايش مي دهد. به بيان ديگر تركيب جمعيت را از نظر سطح سواد تحت تأثير قرار مي دهد. بدین صورت كه اگر فرض كنيم در ابتدا تمام نيروي كار، از تحصيلات يكساني برخوردار باشند، افزايش برخورداري تحصيلی برخی از مردم سبب مي شود تا دستمزد اين گروه در مقايسه با ساير گروه ها افزايش يافته و در نتيجه سبب افزايش نابرابري درآمد شود. البته ادامه اين روند در نهايت سبب کاهش نابرابري خواهد شد.

از سوي ديگر برمبنای اثر فشار دستمزد، همزمان با افزايش نسبی در عرضه نيروي كار آموزش ديده در مقايسه با نيروي كار تحصيل نكرده، پاداش آموزش کاهش مي يابد و بدین ترتيب سبب کاهش نابرابري درآمد مي شود. از اين رو اثر افزايش آموزش روي پراكندگي درآمد، مبهم است. علاوه بر متغير ميانگين سطح سواد، متغير آموزشي ديگري كه نقش تعيين كننده دارد، پراكندگي سواد (توزيع تحصيلات) است.

از لحاظ مفهومي با توجه به اينكه معمولاً افراد با تحصيلات بالاتر، ميانگين حقوق-درآمد بيشتري نسبت به افراد با تحصيلات كمتر دارند. پس اگر پراكندگي آموزشي (نابرابري آموزشي) افزايش يابد به سبب افزايش اختلاف ميانگين حقوق افراد تحصيل کرده با ميانگين حقوق سايرين نابرابري درآمد نيز افزايش مي يابد. مطلب فوق ناقض اين واقعيت نيست كه افزايش آموزش (افزايش ميانگين سطح سواد) درآمد جامعه را افزايش مي دهد؛ بلكه هدف، واضح تر ساختن تأثير چگونگي توزيع آموزش بر روي توزيع درآمد است.

لذا به طور کلی هر چه تجربه افراد در کنار آموزش بیشتر شود، درآمد و حقوق افراد هم به تبع آن بیشتر می‌شود که در کل میتواند باعث بهبود توزیع درآمد گردد. البته برای بررسی کامل باید جنبه‌های جنسیتی، مکانی، زمانی و سایر شرایط را هم در نظر گرفت.

منابع:

1. پروین سهیلا (1385)، نقش و انواع درآمدها و نابرابری توزیع درآمد در ایران، تحقیقات اقتصادی، شماره 75.
2. نظر دهمرده و همکاران، (1389)، تاثیر شاخص‌های کلان بر توزیع درآمد در ایران، فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، شماره 54.
3. سیفی پور، رویا و رضایی، محمدقاسم (1390)، بررسی عوامل مؤثر بر توزیع درآمد در اقتصاد ایران با تأکید بر مالیات‌ها، پژوهشنامه مالیات، شماره 10.
4. ذاکرهنجی؛ حمیده (1386)، "نابرابری درآمدی در ایران"، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، شماره 24.
5. زیبایی، حسن (1384)، ارزیابی سهم عوامل تعیین کننده نابرابری و توزیع درآمد در ایران؛ مجله برنامه و بودجه، شماره 91.

ما منتظر ایده ها و نظرات ارزشمند شما هستیم

**بینش اقتصادی در نظر دارد مقالات، پایان نامه ها و تحقیقات
ارزشمند شما دانشجویان عزیز را منتشر کند تا همگان از
مصائب و زحمات شما استفاده کنند.**

**برای ارسال تحقیقات و پایاننامه های خود با آیدی :
@binesh_eghtesadi_admin در تلگرام در ارتباط
باشید.**

